ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Судъя: Б.И.Хайитбоев

Шовот тумани 2024 йил 12 июл

Шовот туманлараро иктисодий суди раиси, судья Б.Хайитбоев раислигида, судья ёрдамчиси М.Қурбондурдиевнинг котиблигида, Шовот туманлараро иктисодий суди биносида, очик суд мажлисида

Даъвогар: Гурлан туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг «MAMATSOLIY PIRMANOV» фермер ҳўжалиги манфаатида

Жавобгар: «GURLAN GLOBAL TEKS» МЧЖдан 01.04.2021 йилдаги №211-сонли шартномага асосан 45.478.278 сўм асосий қарз, 22.739.139 сўм пеня, 01.02.2022 йилдаги №212-сонли шартномага асосан 87.988.107 сўм асосий қарз, 43.994.053 сўм пеня, 01.02.2023 йилдаги №234-сонли шартномага асосан 180.263.846 сўм асосий қарз, 90.131.923 сўм пеня ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича ишни даъвогар вакили З.Наранов (ишончномага асосан) жавобгар вакили К.Бабаджанова (ишончномага асосан) иштирокида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Гурлан туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг «МАМАТSOLIY PIRMANOV» фермер хўжалиги манфаатида Шовот туманлараро иктисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб жавобгар «GURLAN GLOBAL TEKS» МЧЖдан 01.04.2021 йилдаги №211-сонли шартномага асосан 45.478.278 сўм асосий қарз, 22.739.139 сўм пеня, 01.02.2022 йилдаги №212-сонли шартномага асосан 87.988.107 сўм асосий қарз, 43.994.053 сўм пеня, 01.02.2023 йилдаги №234-сонли шартномага асосан 180.263.846 сўм асосий қарз, 90.131.923 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суднинг ажрими билан ишга низонинг предметига нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида Гурлан туман қишлоқ хўжалиги бўлими жалб қилинган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили тушунтириш бериб суд жараёнларида мазкур қарздорлик тарафлар ўртасида муқаддам судгача ўзаро хисоб китоб қилинганлиги, фермер хўжалигининг айби билан шошма-шошарлик асосида нотўғри хисоб китоблари сабабли Кенгашга мурожжат қилиниб шу асосида судга даъво киритилганлиги, даъвони рад қилишни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили мазкур қарздорлик тарафлар ўртасида муқаддам судгача ўзаро хисоб китоб қилинганлиги, фермер хўжалигининг айби билан шошма-шошарлик асосида нотўгри хисоб китоблари сабабли Кенгашга мурожжат қилиниб шу асосида судга даъво киритилганлиги, даъвони рад қилишни сўради.

Бугунги суд мажлисида учинчи шахс Гурлан туман қишлоқ хўжалиги бўлими вакили иштирок этмади ва даъво ариза юзасидан фикр билдирмади.

Уларнинг суд мажлисининг ўтказилиш куни, жойи ва вақти ҳақида тегишли равишда хабардор қилинганлиги тўғрисида ишда тегишли хужжатлар мавжуд.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (бундан буён матнда ИПК деб юритилади) 128-моддасига кўра агар суд иқтисодий суд ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодексда назарда тутилган бошқа усулда хабардор қилинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор қилинган деб ҳисобланади.

Бундай холда, суд ишни ИПКнинг 128, 170-моддаларига асосан уларнинг иштирокисиз куриб чикишни лозим деб хисоблайди.

Суд, иш хужжатларини ўрганиб чиқиб, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, қуйидаги асосларга кўра, даъвогарнинг даъвосини рад қилишни, даъвогар суд харажатларидан озод эканлигини қайд этишни лозим деб топади.

Иш ҳужжатлари ва суд муҳокамасидан аниқланишича, тарафлар ўртасида 01.04.2021 йилдаги №211-сонли, 01.02.2022 йилдаги №212-сонли ва 01.02.2023 йилдаги №234-сонли шартномага асосан "Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси тузилган.

Шартномаларнинг 1.1-бандида "Хўжалик" (бу ўринда даъвогар) мазкур шартноманинг 1.2 ва 1.4-бандларида кўрсатилган микдордаги пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани "Тайёрловчи" га (бу ўринда жавобгарга) қайта ишлаш ёки сотиш учун етказиб бериш, "Тайёрловчи" эса ушбу махсулотни олдиндан молиялаштириш хамда келишилган муддатларда муайян нарх бўйича ҳақини тўлаб харид қилиш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

«MAMATSOLIY PIRMANOV» фермер хўжалиги 2021 йил бизнесрежасига асосан 52 гектар майдондан 163,3 тонна пахта хом ашёсини етказиб бериш мажбуриятини олган бўлсада 170,7 тонна пахта хом ашёси топшириган.

«MAMATSOLIY PIRMANOV» фермер хўжалиги 2022 йил бизнесрежасига асосан 70 гектар майдондан 280 тонна пахта хом ашёсини етказиб бериш мажбуриятини олган бўлсада 198,1 тонна пахта хом ашёси топшириб шартномага нисбатан 81,9 тонна кам махсулот топширган.

Шунингдек, «MAMATSOLIY PIRMANOV» фермер хўжалиги 2023 йил бизнес-режасига асосан 56 гектар майдондан 205 тонна пахта хом ашёсини етказиб бериш мажбуриятини олган ва тегишли микдорда махсулот топширган.

Жавобгар томонидан шартнома бўйича зиммасига олган мажбуриятларини бажариш учун даъвогарга агротехник тадбирларини молиялаштириш учун маблағлар, минерал ўғит, ёқилғи мойлаш ва бошқа маҳсулотлар берилган ва хизматлар кўрсатилган.

Даъво аризада баён этилишича, етказиб берилган махсулот учун якуний хисоб-китоблар натижасида аникланган махсулот хаки шартномада белгиланган муддатларда тўланмаганлиги натижасида жавобгарнинг даъвогар олдида 01.04.2021 йилдаги №211-сонли шартномага асосан 45.478.278 сўм асосий қарз, 01.02.2022 йилдаги №212-сонли шартномага асосан 87.988.107 сўм асосий қарз, 01.02.2023 йилдаги №234-сонли шартномага асосан 180.263.846 сўм асосий кредиторлик қарздорлиги вужудга келган.

Мазкур қарздорликни тўлаб беришни сўраб, даъвогарнинг жавобгарга юборган огоҳлантириш хати жавобгар томонидан ижросиз ва жавобсиз қолдирилган.

Шундай кейин Кенгаш даъвогар манфаатида судга мазкур даъво талаблари билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасига кўра, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Ўзбекистон Республикасининг Фукаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади) 234-моддасига кўра, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ФКда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФК 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Бироқ, Гурлан туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши судга 12.07.2024 йилдаги №01/04-276-сонли ариза тақдим қилиб унга кўра "мазкур қарздорлик тарафлар ўртасида муқаддам судгача ўзаро хисоб китоб қилинганлиги, фермер хўжалигининг айби билан шошма-шошарлик асосида нотўғри хисоб китоблари сабабли Кенгашга мурожжат қилиниб шу асосида судга даъво киритилганлиги, даъвони рад қилишни сўраган.

Суд, юқоридагиларга асосан даъвогарнинг асосий қарздорликни ундириш юзасидан даъво талабини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

Шунингдек, даъвогар ўзининг даъво талабида жавобгардан тўлов кечиктирилганлиги учун шартноманинг 6.3-бандига асосан 01.04.2021 йилдаги №211-сонли шартномага асосан 22.739.139 сўм пеня, 01.02.2022 йилдаги №212-сонли шартномага асосан 43.994.053 сўм пеня, 01.02.2023 йилдаги №234-сонли шартномага асосан 90.131.923 сўм пеня ундиришни сўраган.

Бироқ, Гурлан туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши судга 12.07.2024 йилдаги №01/04-276-сонли ариза тақдим қилиб унга кўра "мазкур қарздорлик тарафлар ўртасида муқаддам судгача ўзаро хисоб китоб қилинганлиги, фермер хўжалигининг айби билан шошма-шошарлик асосида нотўғри хисоб китоблари сабабли Кенгашга мурожжат қилиниб шу асосида судга даъво киритилганлиги, даъвони рад қилишни сўраган.

Мазкур холатда даъвогарнинг пеня ундириш талаби хам асоссиз хисобланади.

Суд, юқоридагиларга асосан даъвогарнинг пеня ундириш юзасидан даъво талабини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68-моддасига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 10.10.2017 йилдаги ПҚ 3318сонли қарори 3-бандида фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари манфаатларини кўзлаб судга давлат божи тўламасдан даъво аризалари, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шахслари хатти-ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоятлар тақдим этиш. Бунда даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кўзлаб даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгаларидан давлат божи ундирилмайди деб кўрсатилган.

Юқоридагиларга асосан, суд даъвогарнинг даъвосини рад қилишни, почта харажатини даъвогар зиммасида қолдиришни, даъвогар давлат божи тўловидан озод эканлигини қайд этишни лозим топади.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 166, 176-179, 180, 185-моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛДИ:

Даъвогарнинг даъво талаби рад килинсин.

Даъвогар суд харажатларидан озод эканлиги инобатга олинсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан шу суд орқали Хоразм вилоят суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига бир ойлик муддатда апелляция тартибида шикоят бериши, шунингдек биринчи инстанция судининг қонуний кучга кирган, апелляция тартибида кўрилмаган ҳал қилув қарори устидан олти ой ичида кассация шикояти беришга ҳақли.

Судья Б.Хайитбоев

